

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს

სკოპინგის დასკვნა N 99

თარიღი 22.12.2020

საერთო მონაცემები:

საქმიანობის დასახელება: 12 კმ სიგრძის 110 კვ ძაბვის ერთჯაჭვა საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზის „ჯონოულის“ მშენებლობა და ექსპლუატაცია;

საქმიანობის განმახორციელებელის დასახელება: შპს „ჯონოული 2“;

საქმიანობის განხორციელების ადგილი: ცაგერის მუნიციპალიტეტი;

განაცხადის შემოსვლის თარიღი: 10.11.2020;

მონაცემები სკოპინგის ანგარიშის შემდგენელის შესახებ: შპს „ჯორჯიან ჰაიდრო ფაუერ“.

ძირითადი საპროექტო მონაცემები

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით, საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროში შპს „ჯონოული 2“-ის მიერ წარმოდგენილია, ცაგერის მუნიციპალიტეტში, მდ. ჯონოულზე დაგეგმილი 32.0 მგვტ. სიმძლავრის „ჯონოული 2 ჰესის“ ღია გამანაწილებელი ქ/ს-სა და დაგეგმილი 500 კვ ქ/ს „ლაჯანურის“ დამაკავშირებელი 12 კმ სიგრძის 110 კვ ძაბვის ერთჯაჭვა საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზი „ჯონოულის“ მშენებლობისა და ექსპლუატაციის სკოპინგის ანგარიში.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საპროექტო ერთჯაჭვა ელექტროგადამცემი ხაზი (ჯონოული 110 კვ.) უზრუნველყოფს მდ. ჯონოულზე დაგეგმილი 32.0 მგვტ. სიმძლავრის „ჯონოული 2 ჰესის“, არსებული „ჯონოული 1“ ჰესისა და დაგეგმილი „რაჩხა“ ჰესის სიმძლავრეების გადაცემას „ჯონოული 2 ჰესის“ ღია გამანაწილებელი ქ/ს-დან დაგეგმილ 500 კვ ქ/ს „ლაჯანურში“, რომლის მეშვეობითაც მოხდება გამომუშავებული ელექტრო ენერჯის ქვეყნის ერთიან ელექტროსისტემაში ინტეგრაცია. საპროექტო ეგხ-ის სიგრძე შეადგენს 12 კმ-ს.

წარმოდგენილ სკოპინგის ანგარიშში განხილულია საპროექტო ელექტროგადამცემი ხაზის გაყვანის 3 ალტერნატიული ვარიანტი და არაქმედების ალტერნატივა. მესამე ალტერნატიული ვარიანტის სიგრძე 25 კმ-მდეა, შესაბამისად ბიომრავალფეროვნებაზე ზემოქმედება მნიშვნელოვნად მაღალია პირველ და მეორე ვარიანტებთან შედარებით. პირველი და მეორე ალტერნატიული ვარიანტები ძირითადად იდენტურია (სიგრძე 12 კმ), თავდაპირველად შერჩეული იყო მეორე ალტერნატიული ვარიანტი, თუმცა ეგხ-ის ბოლო მონაკვეთზე აღმოჩენილი ძველი ნამოსახლარი კედლის დაფიქსირების გათვალისწინებით მეორე ალტერნატიული ვარიანტი იქნა უგულვებელყოფილი. პირველი ალტერნატიული ვარიანტის უპირატესობებია ბიოლოგიურ გარემოზე ნაკლები ზემოქმედება, ნაკლები ეკონომიკური დანახარჯი, სამუშაოების შესრულების მასშტაბი, ვადები და სხვა. ამასთან, პირველი ალტერნატივის მიხედვით, ეგხ გადის, შედარებით დაუსახლებელ ტერიტორიებზე და სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებთან არ აქვს შეხება.

110 კვ ეგხ „ჯონოულის“ საპროექტო მონაკვეთზე, ტრასის სიგრძით 12.0 კმ-ზე გათვალისწინებულია 43 ახალი მოთუთიებული კუთხურ-ანკერული და შუალედური საყრდენების დაყენება. რომლებზეც დამონტაჟდება AC-150/34 და AC-300/66 მარკის სადენები და მეხამრიდი გვარლი, შესაბამისი სახაზო არმატურითა და გირლიანდებით (გირლიანდაში მინის იზოლატორებით).

საპროექტო ელექტროგადამცემი ხაზი იწყება მდ. ჯონოულზე დაგეგმილი 32.0 მგვტ. სიმძლავრის „ჯონოული 2 ჰესის“ ღია გამანაწილებელი ქვესადგურიდან სადაც განთავსდება ტრასის საწყისი პირველი ანძა მდ. ჯონოულის ქვედა წელის მარჯვენა პირველ ჭალისზედა ტერასაზე, აღნიშნული ანძა საავტომობილო გზის სიახლოვეს მდებარეობს. N2 და N3 ანძები ასევე ჯონოულის ხეობის ფარგლებშია, ხოლო შემდგომი N4 ანძა მდ. ცხენისწყლის ხეობის მარცხენა ფერდობის შუა ნაწილში კლდის შვერილზეა საიდანაც ეგხ კვეთს მდ. ცხენისწყლის ხეობის ძირს. ეგხ-ის N4-N25 ანძებით გაივლის სოფ. შუა და ზედა აღვის ტერიტორიაზე, ფერდობის ძირებში, კვეთს მდ. აგურიანის დელეს (საყრდენი N15) გადადის ამავე ხეობის მარჯვენა ნაწილზე, გარს უვლის სოფ. ნაკურალემს მინაწყაროსღელის ხეობის მარცხენა ზედა ნაწილით და მიემართება მდ. რიონის ხეობისკენ. ეგხ N30-N34 ანძებით შემოუვლის სოფ. ცხუკუშერს. N34-დან ტრასა უხვევს მარცხენა მიმართულებით და N 34-39 ანძების მონაკვეთით სამხრეთ-აღმოსავლეთიდან შემოუვლის, სოფლის სასაფლაოს და მობილური კომუნიკაციების ანძებს. შემდეგ, №41 ანძიდან ხაზი გადაკვეთს უცხერისღელეს და სასოფლო გზას, ბოლო ორი ანძა განთავსდება მდ. რიონის ხეობის მარჯვენა შემადლებულ ნაწილში, მცირე დახრილობის ვაკე ტერიტორიაზე და სრულდება დაგეგმილ ქ/ს „ლაჯანური 500“-თან.

ელექტროგადამცემი ხაზის დაცვის ზონა შეადგენს განაპირა სადენებიდან 20 მეტრს. ეგხ-ის დაცვის ზონიდან უახლოესი საცხოვრებელი სახლი მდებარეობს 17 მ-ში, N23 ანძის მიმდებარედ. საცხოვრებელი სახლები ეგხ-ის N17-N18 ანძებს შორის მონაკვეთის დერეფნიდან მდებარეობს - 44 მ-ში, N20-N21 ანძებს შორის დერეფნიდან - 76 მ-ში, N22 ანძის მიმდებარედ - 60 მ-ში, N12 ანძის მიმდებარედ - 45 მ-ში, N11 ანძის მიმდებარედ - 39 და 44 მეტრებში. N38 ანძის მიმდებარედ - 50 მ-ში.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, დერეფნის მთელ სიგრძეზე პროექტით გათვალისწინებულია მისასვლელი გზების მოწყობა. ძირითადად არსებული გზებს ჩაუტარდებათ მცირე გაფართოებითი სამუშაოები, ხოლო ანძებამდე მისასვლელად საჭირო იქნება საშუალოდ 10-15 მეტრამდე გზების მიყვანა. რამდენიმე ანძამდე მისასვლელად ასევე საჭიროა 15 მ-ზე მეტი გზის გაყვანა, სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნულია, რომ გზის ანგარიშში ასახული იქნება დეტალური ინფორმაცია მისასვლელ გზებთან დაკავშირებით.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, პროექტის განხორციელების შედეგად ბიოლოგიურ გარემოზე ზემოქმედება მოსალოდნელია ფლორაზე და მცენარეულ საფარზე საპროექტო ტერიტორიების გასუფთავების და მიწის სამუშაოების პროცესში, ასევე მოსალოდნელია ზემოქმედება ცხოველთა სახეობებზე და მათ საბინადრო ადგილებზე. სკოპინგის ანგარიშში წარმოდგენილია ინფორმაცია საპროექტო ტერიტორიაზე ფლორის და ფაუნის შესახებ. სკოპინგის ანგარიშში მოცემული ინფორმაციით 2020 წლის ივლისის და აგვისტოში თვეებში განხორციელდა საველე კვლევები. კვლევის მიზანი იყო საპროექტო ელექტროგადამცემი ხაზის დერეფანში და მის შემოგარენში მობინადრე ცხოველების

სახეობრივი შემადგენლობის იდენტიფიცირება და მათზე, დაგეგმილი სამუშაოებით მოსალოდნელი ზემოქმედების განსაზღვრა. გარდა აღნიშნულისა, სკოპინგის ანგარიშში მოცემული ინფორმაციით, ბიოლოგიური გარემოს უკეთ შესასწავლად, დაგეგმილია დამატებითი კვლევები, რაც ასახული იქნება გარემოსდაცვითი გადაწყვეტილების მიღების მიზნით წარმოდგენილ გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში.

პროექტის დანართში წარმოდგენილი მთლიანი 709845 კვ.მ. ფართობიდან (shp-ფაილი), „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს № 299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით, 393172 კვ.მ. მდებარეობს სსიპ „ეროვნული სატყეო სააგენტოს“ მართვას დაქვემდებარებულ ტყის ფონდში. წარმოდგენილი დოკუმენტაციისა და სსიპ „წიაღის ეროვნულ სააგენტოში“ არსებული ინფორმაციის საფუძველზე, ეგხ-ის დერეფანი კვეთს ცაგერის კირქვის საბადოს კონტურს. ეგხ-ის განთავსების ტერიტორია არ მდებარეობს დაცული ტერიტორიების საზღვრებში.

დაგეგმილი საქმიანობის სპეციფიკის და მასშტაბების გათვალისწინებით მოსალოდნელია, როგორც სახიფათო ასევე არასახიფათო ნარჩენის წარმოქმნა. სკოპინგის ანგარიშში მოცემული ინფორმაციით გზშ-ის ეტაპზე შემუშავდება ნარჩენების მართვის გეგმა. გარდა აღნიშნულისა დაზუსტდება მოსახსნელი გრუნტის რაოდენობა და მისი შემდგომი მართვის საკითხები. გზშ-ის ანგარიშში დაზუსტდება იმ საპროექტო უბნების ფართობები, სადაც წარმოდგენილია ჰუმუსოვანი ფენა. აღნიშნულის საფუძველზე საჭიროების შემთხვევაში განისაზღვრება მოსახსნელი ნაყოფიერი ფენის მოცულობა და დროებითი დასაწყობების ადგილები.

ნიადაგის და გრუნტის დაბინძურების პრევენციის მიზნით, გათვალისწინებული იქნება შესაბამისი გარემოსდაცვითი მოთხოვნები, მათ შორის: დაწესდება კონტროლი ნარჩენების სათანადო მართვაზე, შემთხვევითი დაღვრის შემთხვევაში მოხდება დაბინძურებული ფენის დროული მოხსნა და გატანა ტერიტორიიდან

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, მშენებლობის ეტაპზე, მოსალოდნელი იქნება სამშენებლო ტექნიკით გამოწვეული ხმაურით და ემისიებით ზემოქმედება, თუმცა თითოეული ანძის მშენებლობა მოკლევადიანია. ემისიების წარმოქმნა ასევე მოსალოდნელია შედუღების სამუშაოების და საძირკვლებისთვის ბეტონის წარმოების პროცესში. ანძები სამშენებლო მოედანზე შემოვა ნახევრად დაშლილ მდგომარეობაში და ადგილზევე მოხდება აწყობა ჭანჭიკებით, შესაბამისად შედუღების სამუშაოები არ იქნება დიდი მასშტაბის.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, ელექტროგადამცემი ხაზის 43-ე საყრდენის გარშემო საინჟინრო-გეოლოგიური და ჰიდროგეოლოგიური პირობების შეფასების მიზნით დეტალურად გამოკვლეული იქნა მათი განთავსების ადგილები და მიმდებარე ტერიტორიები. ჩატარებული კვლევებით დადგინდა, რომ ელექტროგადამცემი ხაზის უმეტესი ნაწილი მდგრად საინჟინრო-გეოლოგიურ პირობებშია და არ საჭიროებს დამატებითი დაცვითი ღონისძიებების გატარებას. გამონაკლისია ცალკეულ მონაკვეთებზე გრავიტაციული და ეროზიული პროცესების შესაძლო გამოვლენის უბნები. N13 და N14 ანძებს შორის მონაკვეთზე განვითარებულია მეწყრული პროცესები, თუმცა ანძები დაპროექტებულია გეოლოგიურად მდგრად ადგილებზე. გეოდინამიკური პროცესების განვითარების გარკვეული რისკი არსებობს არსებული საავტომობილო გზების რეაბილიტაციის და ახალი გზების სამუშაოების შესრულების და ამ გზების

ექსპლუატაციის დროს. სამშენებლო სამუშაოების დაწყებამდე ჩატარდება დეტალური გეოტექნიკური მდგომარეობის შეფასება. შეფასების შედეგების საფუძველზე შეირჩევა დამცავი საინჟინრო ნაგებობები, მათ შორის სადრენაჟო ნაგებობების და წყალამრიდი თხრილების მოწყობა და სხვა. გზშ-ის მომზადების და მშენებლობის ეტაპებზე გათვალისწინებული იქნება ეფექტური შემარბილებელი ღონისძიებები, ოპერირების პერიოდში გეოდინამიკური მოვლენების განვითარების რისკები მინიმუმამდე იქნება დაყვანილი.

საპროექტო ელექტროგადამცემი ხაზი კვეთს მდინარეებს ჯონოული, ცხენისწყალი, ღვირიშის ღელეს და აგურიანის ღელეს. სკოპინგის ანგარიშში მოცემული ინფორმაციით საპროექტო ანძების განსათავსებლად შერჩეული იქნება მდინარეებიდან დაშორებული წერტილები, შესაბამისად ზედაპირულ წყლებზე ზემოქმედების რისკები მინიმალურია. საყრდენი ანძების საძირკვლების მოწყობის დროს გრუნტის წყლების დაბინძურების რისკი ასევე მინიმალურია, ვინაიდან, როგორც საპროექტო ტერიტორიის წინასწარმა კვლევებმა აჩვენა, საყრდენი ანძების საყრდენების ქვედა დონე გაცილებით მაღლაა ვიდრე გრუნტის წყლების ზედა დონე.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, საპროექტო ეგხ-ს სიახლოვეს არ გვხვდება სხვა ეგხ-ები, შესაბამისად, კუმულაციური ზემოქმედება არ არის მოსალოდნელი.

ადმინისტრაციული წარმოების ეტაპზე სამინისტრომ უზრუნველყო წარმოდგენილი სკოპინგის ანგარიშის, როგორც სამინისტროს ოფიციალურ ვებგვერდზე, ისე ცაგერის მუნიციპალიტეტის მერიის საინფორმაციო დაფაზე განთავსება. 2020 წლის 7 დეკემბერს ზემოაღნიშნულ პროექტთან დაკავშირებით საჯარო განხილვა გაიმართა დისტანციურად, კომუნიკაციის ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით. საჯარო განხილვას ესწრებოდნენ საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, შპს „ჯონოული 2“-ის, საკონსულტაციო ორგანიზაცია შპს „ჯორჯიან ჰაიდრო ფაუერის“, არასამთავრობო ორგანიზაცია „მწვანე ალტერნატივას“ და ცაგერის მუნიციპალიტეტის წარმომადგენლები. საჯარო განხილვას ასევე ესწრებოდნენ დაინტერესებული საზოგადოების წევრები. საჯარო განხილვის სხდომაზე „მწვანე ალტერნატივას“ წარმომადგენლის მხრიდან დაისვა შეკითხვა სამინისტროს მიერ აღნიშნულ პროექტთან და საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაციის გავრცელებასთან დაკავშირებით, რაზეც სამინისტროს წარმომადგენელმა განმარტა, რომ სამინისტრომ კანონმდებლობით დადგენილი წესით უზრუნველყო, სკოპინგის ანგარიშის საჯარო განხილვის შესახებ ინფორმაციის გასაჯაროება, საზოგადოების ინფორმირება და შენიშვნების/მოსაზრებების წარდგენის კანონმდებლობით გათვალისწინებული ვადის განსაზღვრა. საჯარო განხილვაზე დაფიქსირებული საკითხები ძირითადად ეხებოდა: ექსპლუატაციის ეტაპზე ელექტრომაგნიტური გამოსხივებით გამოწვეულ ზემოქმედებას, პროექტის განხორციელებით გამოწვეული სოციალური სარგებლის შესახებ ინფორმაციას, ეგხ-ის დერეფანში მიწათსარგებლობის შეზღუდვის შესახებ ინფორმაციას და საპროექტო ტერიტორიის გეოლოგიური გარემოს შესახებ ინფორმაციას. აღნიშნულ კითხვებს უპასუხეს შპს „ჯონოული 2“-ის და საკონსულტაციო ორგანიზაცია შპს „ჯორჯიან ჰაიდრო ფაუერის“ წარმომადგენლებმა. ამასთან აღნიშნეს, რომ ზემოაღნიშნული საკითხები დეტალურად იქნება განხილული გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში. სკოპინგის დასკვნის გაცემის მიზნით სამინისტროში დაწყებული ადმინისტრაციული

წარმოების ეტაპზე, დაგეგმილ საქმიანობასთან დაკავშირებით საზოგადოების მიერ წერილობითი შენიშვნები და მოსაზრებები წარმოდგენილი არ ყოფილა.

სკოპინგის ანგარიშის თანახმად, შესწავლილ იქნა საპროექტო ტერიტორია. ჩატარებული სამუშაოების შედეგად მოხდა გარემოზე და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი ძირითადი ზემოქმედების წყაროების, სახეებისა და ობიექტების იდენტიფიცირება.

სკოპინგის პროცედურის შედეგად განსაზღვრული და დადგენილი იქნა დაგეგმილი საქმიანობის გზშ-ის ანგარიშის მომზადებისათვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი და გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესასწავლი ზემოქმედებები.

გზშ-ს ანგარიშის მომზადებისთვის საჭირო კვლევების, მოსაპოვებელი და შესასწავლი ინფორმაციის ჩამონათვალი

- 1. გზშ-ის ანგარიში უნდა მოიცავდეს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მესამე ნაწილით დადგენილ ინფორმაციას;**
- 2. გზშ-ის ანგარიშს უნდა დაერთოს „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის“ მე-10 მუხლის მეოთხე ნაწილით განსაზღვრული დოკუმენტაცია;**
- 3. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული (განსაზღვრული, ჩასატარებელი) კვლევების შედეგები, მოპოვებული და შესწავლილი ინფორმაცია, გზშ-ის პროცესში დეტალურად შესწავლილი ზემოქმედებები და შესაბამისი შემცირების/შერბილების ღონისძიებები;**
  - 3.1. გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსის მე-10 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად გზშ-ის ანგარიში ხელმოწერილი უნდა იყოს იმ პირის/პირების მიერ, რომელიც/რომლებიც მონაწილეობდა/მონაწილეობდნენ მის მომზადებაში, მათ შორის, კონსულტანტის მიერ.**
- 4. გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს:**
  - პროექტის აღწერა. მათ შორის პროექტის ფარგლებში დაგეგმილი სამუშაოების დეტალური აღწერა;
  - პროექტის საჭიროების დასაბუთება;
  - ტერიტორიის/საპროექტო დერეფნის Shp ფაილები, ანძების განთავსების GIS კოორდინატები;
  - საპროექტო ტერიტორიიდან დაზუსტებული მანძილი უახლოეს საცხოვრებელ სახლებამდე;
  - საპროექტო ანძებიდან უახლოესი მანძილი მდნარეების კალაპოტებამდე;
  - პროექტის ალტერნატიული ვარიანტები აღწერით: მათ შორის ტერიტორიის ალტერნატივები შესაბამისი დასაბუთებით, არაქმედების ალტერნატივა და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით შერჩეული დასაბუთებული ალტერნატივის დეტალური აღწერა;
  - ელექტროგადამცემი ხაზის დაცვის ზონების შესახებ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნების შესრულების (დაცვის) შესახებ დეტალური ინფორმაცია;
  - ფუჭი ქანების სანაყაროებისა და სამშენებლო ბანაკის SHP ფაილები (არსებობის შემთხვევაში), ფუჭი ქანების განთავსების ადგილების შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაცია;

- ფუჭი ქანების სანაყაროების, სამშენებლო ბანაკის (არსებობის შემთხვევაში) და მასალის დასაწყობების ადგილების აღწერა, SHP ფაილები (ფართობი), ფუჭი ქანების განთავსების ადგილების შესაბამისი საპროექტო დოკუმენტაცია;
- სამშენებლო ბანაკის გენ-გეგმა (არსებობის შემთხვევაში);
- ინფორმაცია შესასრულებელი სამუშაოების ხანგრძლივობის შესახებ;
- დეტალური ინფორმაცია დროებითი გზების შესახებ, დროებითი გზის პროექტის აღწერა (Shp ფაილებთან ერთად);
- საპროექტო მონაკვეთის ძირითადი ინფრასტრუქტურის დაშორება მოსახლეობასთან კონკრეტული მანძილების მითითებით;
- დეტალური ინფორმაცია ფიზიკური/ეკონომიკური განსახლების შესახებ (არსებობის შემთხვევაში).
- მცენარეული და ნიადაგის საფარის მოხსნის სამუშაოების, გრუნტის სამუშაოების და სარეკულტივაციო სამუშაოების შესახებ დეტალური ინფორმაცია („ნაყოფიერი ფენის მოხსნის, შენახვის, გამოყენებისა და რეკულტივაციის შესახებ“ ტექნიკური რეგლამენტის მოთხოვნათა დაცვით);
- საპროექტო ეგზ-ს მშენებლობაზე დასაქმებული ადამიანების საერთო რაოდენობა მათ შორის დასაქმებულთა ადგილობრივების წილი;
- მშენებლობაში გამოყენებული ტექნიკის ჩამონათვალი და რაოდენობა;
- წყალმომარაგების პროექტის აღწერა, შესაბამისი ნახაზებით თუ როგორ მოხდება სამშენებლო ბანაკის (არსებობის შემთხვევაში) სასმელ-სამეურნეო წყალმომარაგება;
- სამშენებლო ბანაკის ტერიტორიაზე წარმოქმნილი ჩამდინარე წყლების მართვის საკითხი: საასენიზაციო ორმოს ტევადობა; სასედიმენტაციო გუბურების მოწყობა და ა.შ;
- საპროექტო ეგზ-ს და სამშენებლო ბანაკის მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე მოსალოდნელი ნარჩენების სახეობების და რაოდენობის შესახებ ინფორმაცია და შემდგომი მართვის ღონისძიებები;
- ეგზ-ის განთავსების ტერიტორიის სიტუაციური სქემა (შესაბამისი აღნიშვნებით).

4.1. საპროექტო დერეფანში ჩატარებული გეოლოგიური კვლევის ანგარიში, რომელიც უნდა მოიცავდეს:

- რელიეფი (გეომორფოლოგია);
- გეოლოგიური აგებულება და ტექტონიკა;
- სეისმური პირობები;
- ჰიდროლოგიური და ჰიდროგეოლოგიური პირობები;
- ზემოქმედება მიწისქვეშა/გრუნტის წყლებზე;
- საშიში გეოლოგიური პროცესების შესაძლო გააქტიურების განსაზღვრა საპროექტო ობიექტის მშენებლობა-ექსპლუატაციის პერიოდში, დამცავი ღონისძიებების მითითებით;
- საპროექტო დერეფანში ჩატარებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგები (პიკეტური აღწერით);
- საპროექტო დერეფანში ჩატარებული საინჟინრო-გეოლოგიური კვლევის შედეგების საფუძველზე საშიში გეოდინამიკური პროცესების (მეწყერი, ღვარცოფი, ეროზიული პროცესები) განვითარების თვალსაზრისით რთული უბნების ადგილმდებარეობის აღწერასთან ერთად მოცემული უნდა იყოს გასატარებელი

კონკრეტული პრევენციული ღონისძიებები (კონკრეტული ლოკაციისა და გეოდინამიკური პროცესებისთვის);

- გეოლოგიური კვლევის შედეგების გათვალისწინებით შემუშავებული დასკვნები და რეკომენდაციები;

4.2. ბიოლოგიური გარემო:

- გარემოზე ზემოქმედების შეფასების ანგარიშში მოცემული უნდა იყოს ბიომრავალფეროვნების კვლევა, ბიომრავალფეროვნებაზე შესაძლო ზემოქმედება და შემარბილებელი ან/და საკომპენსაციო ღონისძიებები, განსაკუთრებით ყურადღება უნდა გამახვილდეს ფრინველებზე ზემოქმედების საკითხებზე. ასევე წარმოდგენილი უნდა იქნეს სათანადო კვლევაზე დაყრდნობით მომზადებულ ინფორმაცია, უშუალოდ პროექტის გავლენის ზონაში არსებულ ჰაბიტატებზე, მათზე შესაძლო ზემოქმედებაზე, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილებაზე და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებებზე.
- გზშ-ის ანგარიშში უნდა მოიცავდეს ჭრას დაქვემდებარებული მცენარეების სახეობრივი შემადგენლობის და მახასიათებლების დეტალური კვლევის (ტაქსაცია) შედეგებს, კერძოდ რა სახეობის ხეების ჭრა არის დაგეგმილი, მათი რაოდენობა და მოცულობა სახეობების მიხედვით (მოცემული უნდა იყოს ასევე ლათინური დასახელება). საქართველოს „წითელ ნუსხაში“ შეტანილი მცენარეების ჭრის შემთხვევაში, ქმედებები განხორციელდეს საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნათა შესაბამისად, ხოლო 8 სმ-ზე ნაკლები დიამეტრის მქონე ხე-მცენარეების საკომპენსაციოდ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსთან შეთანხმებით განხორციელდეს საქართველოს მთავრობის 2010 წლის 13 აგვისტოს №241 „ტყის მოვლისა და აღდგენის წესის შესახებ“ დადგენილების მიხედვით მომზადებული ტყის აღდგენის პროექტით დაგეგმილი ღონისძიებების დაფინანსებისთვის მონეტარული კომპენსაცია, რომელიც მოხმარდება ტყის მოვლა-აღდგენის ღონისძიებებს.
- გზშ-ის ანგარიშში უნდა აისახოს ინფორმაცია ეგზ-ის საყრდენების მდინარის კალაპოტთან დაშორებასთან დაკავშირებით. საჭიროების შემთხვევაში, ანგარიშში აისახოს სკოპინგის ანგარიშში მითითებული მდინარეების ელექტროგადამცემი ხაზით გადაკვეთის შედეგად, წყლისა და წყალზე დამოკიდებულ სახეობებზე გამოწვეული ზემოქმედების შესახებ, ამ ზემოქმედების თავიდან აცილების, შერბილებისა და საჭიროების შემთხვევაში საკომპენსაციო ღონისძიებების შესახებ ინფორმაცია. ასევე ბიომრავალფეროვნების თავში ცალკე უნდა იყოს განხილული შემარბილებელი ღონისძიებები ფრინველებზე ზემოქმედების შემცირების კუთხით, კერძოდ მარკირების, ხაზების ერთმანეთთან დაშორებების და სხვ.
- ზემოაღნიშნული კვლევების შედეგების საფუძველზე, მონიტორინგის გეგმაში აისახოს ბიომრავალფეროვნების ცალკეულ კომპონენტებზე და მათზე ზემოქმედებაზე (განსაკუთრებით ფრინველებზე) დაკვირვების საკითხები, მონიტორინგის ჩატარების, ასევე სამინისტროსთან ანგარიშგების პერიოდულობის/ვადების მითითებით.

4.3. კულტურული მემკვიდრეობა:

- უნდა განხორციელდეს სამშენებლო სამუშაოების კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებსა და კულტურულ ფასეულობებზე პირდაპირი და არაპირდაპირი

ზემოქმედების გამოვლენა, აღწერა და შედეგების შესწავლა, ზემოაღნიშნული აისახოს გზმ-ს ანგარიშში;

- გზმ-ის ანგარიშის მომზადების პროცესში ჩართული უნდა იყოს შესაბამისი კომპეტენციის სპეციალისტი (ისტორიკოსი/არქეოლოგი) და საპროექტო ტერიტორიის არქეოლოგიურ კვლევასთან ერთად შესწავლილი უნდა იყოს მიმდებარე ტერიტორიებიც, რათა გამოირიცხოს შესაძლო არქეოლოგიური ობიექტების დაზიანების რისკები.

5. პროექტის განხორციელების შედეგად გარემოზე მოსალოდნელი ზემოქმედების შეფასება გარემოს თითოეული კომპონენტისათვის:

- ზემოქმედება ატმოსფერულ ჰაერზე მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ემისიები სამშენებლო ტექნიკის მუშაობისას;
- ხმაურის გავრცელებით მოსალოდნელი ზემოქმედება მშენებლობის და ექსპლუატაციის ეტაპზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება ნიადაგის ნაყოფიერ ფენაზე;
- ელექტრომაგნიტური გამოსხივებით და ელექტრული ველით გამოწვეული ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება თითოეული ანძისათვის ადამიანის ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებაზე და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- კუმულაციური ზემოქმედება და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- ზემოქმედება ზედაპირულ წყლებზე, მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე, ზედაპირული წყლების დაბინძურების რისკი, შემარბილებელ ღონისძიებებთან ერთად;
- ნარჩენების მართვის საკითხები, მათ შორის ნარჩენების მართვის გეგმა, ნარჩენების წარმოქმნით მოსალოდნელი ზემოქმედება;
- ზემოქმედება და ზემოქმედების შეფასება სოციალურ-ეკონომიკურ გარემოზე, მიწის საკუთრებასა და გამოყენებაზე, ბუნებრივი რესურსების შეზღუდვაზე, ჯანმრთელობასა და უსაფრთხოებასთან დაკავშირებული რისკები და შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებები;
- პროექტის განხორციელების შედეგად მოსალოდნელი ზემოქმედების შეჯამება;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი შემარბილებელი ღონისძიებების გეგმა;
- მშენებლობისა და ექსპლუატაციის ეტაპზე განსახორციელებელი მონიტორინგის გეგმა;
- ავარიულ სიტუაციებზე რეაგირების მართვის გეგმა;
- სკოპინგის ეტაპზე საზოგადოების ინფორმირებისა და მის მიერ წარმოდგენილი მოსაზრებებისა და შენიშვნების შეფასება;
- გზმ-ის ფარგლებში შემუშავებული ძირითადი დასკვნები და საქმიანობის პროცესში განსახორციელებელი ძირითადი ღონისძიებები;

6. გზმ-ის ანგარიშში ასევე წარმოდგენილი უნდა იყოს:

- აეროფოტო სურათზე (მაღალი გარჩევადობით) დატანილი საპროექტო არეალის სქემატური რუკა ბეჭდური და ელექტრონული ფორმით (A3 ფორმატი; Shape ფაილი WGS_1984_37N(38N) პროექციით), სადაც მოცემული იქნება საპროექტო ეგზ-ს ინფრასტრუქტურული ობიექტები, საპროექტო ეგზ, სამშენებლო ბანაკი (არსებობის შემთხვევაში), სამშენებლო მოედანი, სანაყაროს ტერიტორია, მისასვლელი გზები;

- აეროფოტო სურათზე (მაღალი გარჩევადობით) დატანილი პროექტის ალტერნატიული ვარიანტების სქემატური რუკა ბეჭდური და ელექტრონული ფორმით (A3 ფორმატი; Shape ფაილი WGS_1984_37N(38N) პროექციით), სადაც მოცემული იქნება საპროექტო ეგზ-ს ინფრასტრუქტურული ობიექტები, საპროექტო ეგზ, სამშენებლო ბანაკი, სამშენებლო მოედანი, სანაყაროს ტერიტორია, მისასვლელი გზები;
- პროექტის დანართში წარმოდგენილი მთლიანი 709845 კვ.მ. ფართობიდან (shp-ფაილი), „სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების დადგენის შესახებ“ საქართველოს მთავრობის 2011 წლის 4 აგვისტოს № 299 დადგენილებით დამტკიცებული სახელმწიფო ტყის ფონდის საზღვრების მიხედვით, 393172 კვ.მ. მდებარეობს სსიპ ეროვნული სატყეო სააგენტოს მართვას დაქვემდებარებულ ტყის ფონდში. სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე სანაყაროს მოწყობას კანონმდებლობა არ ითვალისწინებს, რაც გათვალისწინებული უნდა იყოს გზშ-ის ანგარიშში. ასევე, სახელმწიფო ტყის ფონდის ტერიტორიაზე საქმიანობა საჭიროებს შეთანხმებას ტყის ფონდის მართვის უფლების მქონე ორგანოსთან.
- წარმოდგენილი დოკუმენტაციის გადამოწმების შედეგად დადგინდა, რომ ელექტროგადამცემი ხაზი, ასევე მისი 20 მეტრის რადიუსის მქონე დერეფანი სოფელ ზედა აღვის ტერიტორიაზე ექცევა კულტურული მემკვიდრეობის უძრავი ძეგლის ინდივიდუალურ დამცავ ზონაში. კერძოდ, სოფელ ზედა აღვის მთავარანგელოზის სახელობის ეკლესიის ვიზუალურ დაცვის არეალში და მასზე პროექტით გათვალისწინებული საქმიანობის სავარაუდო ზეგავლენა საჭიროებს სათანადო შეფასებას და სსიპ საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნულ სააგენტოსთან შეთანხმებას. აღნიშნული შეთანხმების შესახებ ინფორმაცია შესაბამისი დოკუმენტაცია წარმოდგენილი უნდა იყოს გზშ-ის ანგარიშში.
- სკოპინგის ანგარიშში აღნიშნულია, ეგზ-ის სადენების ბუფერით არ იკვეთება სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების კერძო სავარგულები, თუმცა წარმოდგენილი Shp ფაილის ელექტრონული გადამოწმებით დგინდება, რომ საპროექტო ტერიტორია მოიცავს კერძო და სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებულ სასოფლო-სამეურნეო მიწის ნაკვეთებს, აღნიშნულ მესაკუთრეებთან შეთანხმების შესახებ ინფორმაცია წარმოდგენილი უნდა იყოს გზშ-ის ანგარიშში. აღნიშნული საკითხი, კერძოდ ეგზ-ის დერეფანში მიწათსარგებლობის შეზღუდვის შესახებ, ასევე გამოიკვეთა პროექტის საჯარო განხილვის ეტაპზე, შესაბამისად აღნიშნული საკითხები დეტალურ განხილვას საჭიროებს გზშ-ის ანგარიშში;
- გზშ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ეგზ-ის უახლოეს მოსახლესთან (ბუფერული ზონიდან 17 მ) ელექტრომაგნიტური გამოსხივების დონის სიდიდის (მიკროჰერცი/სმ.კვ-ზე) კონკრეტული მონაცემები.
- წარმოდგენილი დოკუმენტაციისა და სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტოში არსებული ინფორმაციის საფუძველზე, საპროექტო ეგზ კვეთს ცაგერის კირქვის საბადოს კონტურს. აღნიშნულიდან გამომდინარე გზშ-ის ანგარიშს თან უნდა ახლდეს სსიპ წიაღის ეროვნული სააგენტოსთან შეთანხმების დამადასტურებელი დოკუმენტები.

გზმ-ის ანგარიშში წარმოდგენილი უნდა იყოს ინფორმაცია სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული საკითხების შესაბამისად (ერთიანი ცხრილის სახით).

დასკვნითი ნაწილი:

სკოპინგის დასკვნის მიღების მიზნით სამინისტროში შპს „ჯონოული 2“-ის მიერ წარმოდგენილ ცაგერის მუნიციპალიტეტებში, 12 კმ სიგრძის 110 კვ ერთჯაჭვა საჰაერო ელექტროგადამცემი ხაზი „ჯონოულის“ გაყვანისა და ექსპლუატაციის პროექტზე სავალდებულოა გზმ-ის ანგარიში მომზადდეს წინამდებარე სკოპინგის დასკვნით გათვალისწინებული კვლევების, მოსაპოვებელი/შესასწავლი ინფორმაციის და წარმოსადგენი დოკუმენტაციის მიხედვით.